

Bosanski dan obracuna

Author: [Janez Kovac](#)

Medjunarodni zvanicnici podsticu glasace u Bosni da okrenu ledja politicarima koji su nacionalisti, ili su korupmirani.

Treci bosanski posleratni izbori propraceni su burnim predizbornim kampanjama obelezenim nezapamcenim duelom izmedju nacionalista i umerenih partija.

Rizik koji 11. novembar povlaci sa sobom je veliki. Upozorenje medjunarodne zajednice je jasno: dalja pomoc zavisice od volje glasaca da se odreknu korupcije, oportunitizma i opstrukcione politike sto je sve svojstveno posleratnim nacionalistickim vladama.

"Mnogo toga zavisi od ovih opstih izbora", rekao je Richard Holbrooke, ambasador Sjedinjenih Drzava u Ujedinjenim nacijama i tvorac Dejtonskog mirovnog sporazuma.

"Da li ce Bosna i Hercegovina biti jedina preostala drzava u Evropi koju kontrolisu zastareli, rasisticki, kriminalni elementi? Bila bi to tragedija", dodao je Holbrooke, upozoravajući da bi glas za nacionaliste gurnuo zemlju u medjunarodnu izolaciju.

Ali, bosanske nacionalisticke partije ne predaju se tako lako. One izazivaju napetost medju etnickim zajednicama i ozivljavaju nacionalisticku paranoju kako bi odvratile glasace od pravih pitanja kao sto su ekonomija, politika zaposljavanja i napredak.

Veoma cesto, bosanske nacionalisticke vodje, neposredno ili posredno, kontrolisu crnu berzu i krijumcarenje benzina, cigareta, alkohola i droge. Dok god takvo korupmirano, anarhicno i birokratsko politicko okruzenje bude moglo da opstane, bice moguće i nesrazmerno bogacenje pojedinaca. Na dnevnom redu tih nacionalista nije normalizacija zivota u Bosni.

Poslednja izborna kampanja bila je najburnija u skorasnjoj istoriji. Raste broj napada na etnicke manjine, dolazi do zastrasivanja nezavisnih novinara, a potpirujuci govori nacionalisticki orijentisanih politicara povecavaju napetost.

Nesto manje od meseca dana pre izbora, ucenici jedne skole u Brckom koju poadjaju deca bosanskih Srba, izasli su na ulicu da protestvuju zbog toga sto moraju da dele ucionice sa decom muslimanske i hrvatske nacionalnosti. Tom prilikom je povredjeno nekoliko ljudi i unistena je nekolicina muslimanskih i hrvatskih kuca, prodavnica i automobila. Istraga koju su sprovele medjunarodne i lokalne vlasti, optuzila je lokalne zvanicnike srpske nacionalnosti za organizaciju protesta.

U medjuvremenu su ekstremisti medju bosanskim Hrvatima objavili da je Federacija BiH mrtva, i pozvali na referendum, na dan izbora, na kome bi se glasaci izjasnili za ili protiv stvaranja entiteta bosanskih Hrvata. Posmatraci veruju da nacionalisti pripremaju plodno tle za formiranje takve drzavice u slucaju da im glasaci 11. novembra okrenu ledja. "Verujem da su to poslednji trzaji nacionalistickih partija i nekih kandidata koji jos uvek veruju da mogu da plivaju u nacionalistickim vodama", rekao je Wolfgang Petritsch visoki predstavnik Generalnog sekretara UN za Bosnu. "Uveren sam da glasaci nece podrzati tu vrstu retorike."

"Izadjite na izbore, glasajte i donesite odgovornu odluku. Glasajte za one politicare koji se bave pitanjima od zivotnog znacaja", rekao je Petritsch Bosancima.

Oko 2,5 miliona Bosanaca ima pravo da glasa na izborima predviđenim za 11. novembar na kojima će biti izabrani predstavnici na nivou kantona, entiteta i na nivou citave države. Glasaci u Srebrenici takodje će izabrati lokalnu vlast, ali na izborima koji su odloženi za april.

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju, OSCE, rasporedice negde oko 750 medjunarodnih posmatraca na 3.700 glasackih mesta sirom zemlje. Na izborima se takmice 44 politicke partije, sest nezavisnih kandidata i jedna koalicija, tj. ukupno, oko 6.000 kandidata.

Od zavrsetka rata naovamo, na svakim novim izborima broj glasova za nacionaliste smanjivao se za deset do dvadeset odsto u korist umerenih alternativa. Neposredno pred opste izbore 1996, 1998, i lokalne izbore 1997. i 2000. godine, medjunarodna zajednica vrsila je pritisak na bosanske glasace da prihvate demokratske promene. Ovog puta ona bi mogla da zauvek izgubi strpljenje.

Nacionalisti sve tri etnicke zajednice uspeli su da ospore bitne strukturalne reforme, cime su ogranicili neophodna strana ulaganja. Tako se Bosna sada suocava sa dubokom ekonomskom i finansijskom krizom. Ocekuje se da će budzetni deficit za 2000. godinu dostici 300 miliona nemackih maraka. Nezaposlenost iznosi blizu 50 odsto i zemlja gotovo u potpunosti funkcionise oslanjajuci se na cetiri milijarde dolara koju je u nju ulozila medjunarodna zajednica u prethodne cetiri godine.

U medjuvremenu, procenjuje se da budzeti pojedinacnih entiteta i države u celini svake godine izgube oko 500 miliona nemackih maraka zbog neplacenog poreza, uglavnom zbog krijumcarenja cigareta. Posledica toga je da penzioneri moraju da se zadovolje bednim penzijama, koji cesto kasne i po sest meseci.

Desetine firmi, fabrika i banki na ivici su bankrota. U porastu su strajkovi nezadovoljnih radnika. Ostar pristup medjunarodne zajednice proteklih meseci prouzrokovao je smenjivanje velikog broja kandidata i brisanje njihovih imena sa izbornih listi. OSCE je takodje promenila izborna pravila kako bi glasanje ucinila sto postenijim i otvorenijim.

Uvedeni su: izborne jedinice sa vise kandidata, preferencijalno glasanje, sistem otvorenih lista i kompenzaciona mesta. Politicari će ubuduće, takodje, predstavljati odredjene geografske celine, cime će njihova odgovornost prema glasacima biti daleko neposrednija.

Rezultati anketa govore da bi umereni politicari na izborima 11. novembra mogli da postignu bolje rezultate nego do sada. Ali, ostaje da se vidi da li će to biti dovoljno da se zemlja oslobodi cvrstog zagrljaja nacionalista i obezbedi dugotrajni angazman medjunarodne zajednice. Ocekuje se da će nacionalisti najgore proci u Federaciji BiH u kojoj je glavna opoziciona partija, multietnicka Socijaldemokratska partija, SDP, postigla odlicne rezultate na lokalnim izborima u aprilu kada je dobila vise glasova od bilo koje druge partije.

Ocekuje se da će u okviru Federacije vecina kantona sa vecinskim muslimanskim stanovnistvom i onih sa mesanim muslimansko-hrvatskim stanovnistvom glasati za SDP i da će time istisnuti bosnjacku nacionalisticku Stranku demokratske akcije, SDA. U bosanskim kantonima sa vecinskim hrvatskim stanovnistvom i dalje se ocekuje da će vecinu glasova dobiti nacionalisticka Hrvatska demokratska unija, HDZ. Ipak, trka je izjednacena i SDP bi, zajedno sa ostalim manjim opozicionim partijama, lako mogla da lisi HDZ apsolutne vecine u tim oblastima. Takav ishod bi, dalje, mogao da lisi SDA i HDZ njihove apsolutne vecine u federalnom parlamentu. Labava koalicija okupljena oko SDP mogla bi da preuzme vlast. Buduci da parlament uskoro treba da izabere politicara koji će u trostrukom predsednistvu zameniti penzionisanog Aliju Izetbegovica, nije iskluceno da bi na ovo mesto mogao da dodje kandidat SDP.

Analiticari sumnjaju da bi takav razvoj dogadjaja mogao da podstakne HDZ da zahteva zasebni entitet bosanskih Hrvata, sto medjunarodna zajednica, pod uslovom da ostane u Bosni, nikada ne bi tolerisala. S

druge strane, situacija u Republici Srpskoj, RS, jos je slozenija. Vladajuca nacionalisticka Srpska demokratska stranka, SDS, koju je osnovao Radovan Karadzic, osumnjicen u Hagu za ratne zlocine, jos uvek uziva poverenje vecine glasaca.

Stranka nezavisnih socijaldemokrata koju predvodi zapadno orijentisani predsednik vlade Milorad Dodik i Progresivna demokratska partija popularnog profesora ekonomije Mladena Ivanica, vode mrtvu trku za drugo i trece mesto.

Stotine hiljada Bosnjaka i bosanskih Hrvata izbeglica i povratnika mogli bi svojim glasovima da obezbede da partije koje prihvataju Federaciju, kao sto su SDA i SDS budu ubedljivo zastupljene u parlamentu Republike Srpske.

Malo je verovatno da ce SDS dobiti ubedljivu vecinu. Ukoliko bi se Dodik, Ivanic i SDP udruzili, SDS bi mogla da dobije manje glasova od drugih po prvi put od zavrsetka rata.

Ankete govore da kandidat SDS-a za mesto predsednika Republike Srpske, Mirko Sarovic, svakako vodi ispred Dodika, ali se ne cini da ce dobiti natpolovicnu vecinu sto je neophodno za ubedljivu pobedu u prvom krugu. Ocekuje se da ce preferencijalne glasove u drugom krugu pokupiti Dodik, sto obecava jos jednu mrtvu trku.

Takodje se ocekuje da ce SDP dobiti najveći broj mesta u parlamentu, ali ne i apsolutnu vecinu. Nacionalisticke partije: SDA, HDZ i mozda SDS, mogle bi da reaguju formiranjem labave koalicije, cime bi manje partije poput Partije za Bosnu i Hercegovinu Harisa Silajdzica i PDP na celu sa Ivanicem, mogle da dobiju odlucujucu ulogu.

Ocekuje se da ce Bosna i Hercegovina 11. novembra uciniti jos jedan korak napred, ali bi u blizoj buducnosti rezultati izbora mogli da dovedu do napete i jos neizvesnije atmosfere. Buduci da je rec sve o samim mrtvim trkama, pravi pobednici i gubitnici znace se tek kada glasovi budu izbrojani i kad pocne pogađanje. Uloga Zapada u Bosni bice vaznija nego ikada. Medjunarodna zajednica ucinila bi ozbiljnu gresku kada bi u ovom trenutku napustila Bosnu.

Janez Kovac redovno izvestava za IWPR.

Location: [Bosnia and Herzegovina](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/bosanski-dan-obracuna>